

PAMÁTKE JANY VIGNATIOVÉ

Není lehké psát tyto řádky do sborníku věnovanému památce PhDr. Jany Vignatiové, CSc., která prakticky celý svůj život vědecký i lidský spojila s naší fakultou, katedrou a později Ústavem archeologie a muzeologie, a především výzkumem slovanského hradištního centra na Pohansku u Břeclavi.

Narodila se 24. dubna 1937 v Ostravě, ale její dětství a dospívání bylo spojeno s Uherským Hradištěm. Zde prožila svá školní léta a středoškolské studium ukončené maturitou. Její dětství bylo bezesporu poznamenáno i ztrátou otce, významného mikrobiologa působícího v hradištské nemocnici a "in memoriam" profesora Lékařské fakulty Masarykovy univerzity v Brně, jenž se v rámci lékařské sekce Obrany národa zapojil do odbojové činnosti proti německým okupantům a po odhalení ilegální organizace byl nacisty 26. VIII. 1942 v Berlíně-Plötzensee popraven.

Po maturitě studovala Jana Vignatiová od roku 1955 na Filozofické fakultě brněnské univerzity národopis. Studium ukončila v roce 1960 a na fakultě též započala svojí vědeckou a odbornou dráhu, která byla od počátku až po odchod do důchodu v roce 1997 spojena s výzkumem slovanského hradiska Pohansko u Břeclavi. Hned po absolutoriu totiž nastoupila jako dokumentátorka na tehdejší Katedru prehistorie Filozofické fakulty UJEP, kde se pod vedením univ. prof. PhDr. Františka Kalouska a jeho spolupracovníků počal od roku 1959 rozvíjet velkolepě a moderně koncipovaný archeologický výzkum Pohanska u Břeclavi — prvořadé lokality se slovanským osídlením 6.-10. věku a ústředí z doby říše velkomoravské.

Při své dokumentátorské praxi na Pohansku Jana Vignatiová záhy pochopila nutnost doplnit si své vzdělání a v šedesátých letech absolvovala studium prehistorie, které ukončila v roce 1967 obhajobou diplomové práce *Vývoj archeologického bádání v Čechách a na Moravě do počátku 20. století* a později v roce 1972 získala na základě disertační práce *Specializovaná výroba na velkomoravských sídlištních* doktorát filozofie (PhDr.). Dějiny a vývoj archeologického bádání se jí také staly vedle slovanské archeologie, kde úspěšně uplatňovala i svoje původní etnografické vzdělání, celoživotním badatelským zájmem. Poté, když více než deset let působila na tehdejší Katedře prehistorie jako odborná pracovnice při dokumentaci a zpracování výzkumů na Pohansku, stala se v roce 1971 odbornou asistentkou a vedla přednášky i semináře z dějin archeologie, bibliografie a později i archeologie středověku, zvláště pak se zaměřením na slovanské období. V letech 1961-1975 řídila také knihovnu ústavu.

V letech 1975-1979 provedla Jana Vignatiová rozsáhlý záchranný výzkum na jižním předhradí Pohanska. Jednalo se o jeden z prvních velkoplošných záchranných výzkumů na Moravě a během pěti let se jí podařilo prozkoumat rozsáhlou plochu jižního předhradí na Pohansku, které hrozilo zničení při výstavbě dyjského protipovodňového kanálu. Zpracování výsledků této rozsáhlé výzkumné akce se také stalo základem k vypracování kandidátské disertace nazvané *Slovanské osídlení jižního předhradí Břeclavi-Pohanska*, kterou obhájila v roce 1989 a získala vědeckou hodnost kandidáta historických věd (CSc.). Toto dílo vyšlo později v roce 1992 knižně v rámci řady *Břeclav-Pohansko*, a to jako její svazek II. V práci, jejíž závěry jsou velmi cenné pro prohloubení našich znalostí o hospodářském, sídlištním i sociálním vývoji a struktuře velkomoravského období, shrnula poznatky z výzkumu v prostoru jižního předhradí Pohanska a dokládá zde svojí teorii o zdejších sídle velkomoravské družiny.

Po oslabení personální základny výzkumu Pohanska a celé Katedry prehistorie, jež vedla posléze v roce 1986 k její likvidaci tehdejším vedením Filozofické fakulty UJEP v Brně a začlenění do rámce Katedry historie střední, jihovýchodní a východní Evropy, se Jana Vignatiová od sklonku sedmdesátých let plně zapojila do zabezpečování celého výzkumu této lokality. V terénní práci i při hodnocení archeologického materiálu soustavně rozvíjela spolupráci s geofyzikou, petrografií, neutronografií a i dalšími moderními přírodovědnými obory. Její vědecko-organizační aktivity se též projevíly, když spolu s prof. dr. B. Dostálem organizovala velké mezinárodní sympozium *Slované 6.-10. století* konané v Břeclavi a na Pohansku u příležitosti dvacátého výročí zahájení prvních sondážních průzkumů této významné slovanské lokality, a také při dalších akcích, ať již to byly zasedání sekce dějin archeologie Československé společnosti archeologické při ČSAV, konference hodnotící kooperaci s přírodovědnými a technickými obory, zejména pak spolupráci při archeologické prospekci s geofyzikou, výroční zasedání československé archeologické obce na brněnské "Myslivně" i v rámci ostatních společenských aktivit fakultních i univerzitních. Nikdy také neztratila vztah k Moravskému Slovácku, kde prožila léta svého dětství a dospívání. Byla dlouholetou členkou redakční rady sborníku *Slovácko*, který vydává Slovácké muzeum v Uherském Hradišti.

Publikačně se Jana Vignatiová původně zaměřila na problematiku dějin archeologie shrnutou v práci *Přehled vývoje archeologického bádání na Moravě do počátku XX. století*, *Zprávy ČSSA 17/3, 1975, 93-125* a později se zaměřila na zpracování dílčích výsledků výzkumu na Pohansku u Břeclavi, hlavně jednotlivých typů sídlištních objektů, jezdecké výstroje, jakož i celkové interpretace jednotlivých zdejších sídlištních uskupení. Bezesporu vyvrcholením jejího vědeckého bádání byla již výše zmiňovaná monografie *Břeclav-Pohansko II. Slovanské osídlení jižního předhradí* z roku 1992. Nevyhýbala se však ani psaní drobných příspěvků, zpráv i recenzí a bibliografie otištěná v tomto sborníku k uctění její památky čítá 74 položek.

Janu Vignatiovou jsme znali nejen jako odborníka v oblasti slovanské archeologie, terénní badatelku a dobrou organizátorku výzkumů na Pohansku u Břeclavi, kde působila po více než čtvrtstoletí od roku 1960 nejprve pod vedením

univ. prof. dr. F. Kalouska, potom jako blízká spolupracovnice prof. dr. B. Do-
stála, DrSc. a po jeho smrti v roce 1994 až po odchod do důchodu k 31. VIII.
1997 sama vedla tento náročný výzkum. Cenili jsme si jí ale také jako lidsky
chápatelivého a společenského člověka ochotného vždy každého vyslechnout a
poradit mu. To mohou dosvědčit nejen její kolegové a přátelé z Filozofické fa-
kulty Masarykovy univerzity v Brně, z řady našich i zahraničních archeologic-
kých pracovišť a obzvláště naši slovenští přátelé, s nimiž vždy udržovala vřelé
osobní vztahy, ale také mnoho studentů a absolventů, kteří prošli naším ústa-
vem. Jana Vignatiová považovala naši fakultu nejen za místo vědecké práce a
výuky, ale i bod kde se střetávají lidé se svými tužbami, radostmi a problémy.
Věděli jsme, že Jana je vážně nemocná, nezúčastnila se již ani konference ko-
nané na přelomu května a června roku 1999 ke čtyřicátému výročí zahájení
systematických výzkumů našeho ústavu na Pohansku u Břeclavi, se kterým byla
bytostně spjata a kde prožila bezesporu nejkrásnější a vědecky nejplodnější léta
svého života. Přesto nás překvapila a zarmoutila smutná zpráva, že první zářivo-
vý den roku 1999 nás opustila navždy. Čest její památce.

Zdeněk Měřínský

